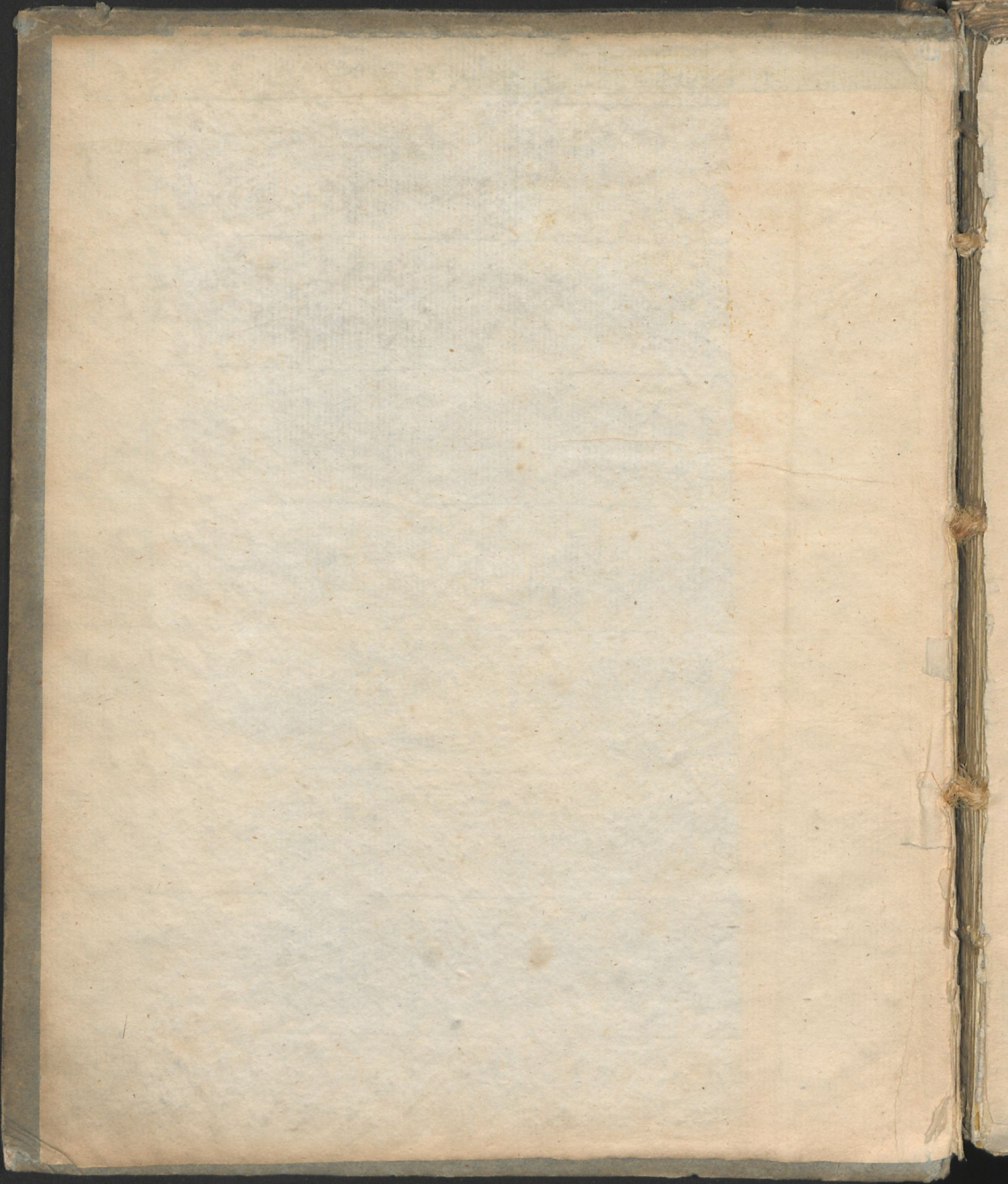

37

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE
P H R E N I T I D E
I D I O P A T H I C A

QVAM
AVCTORITATE ET CONSENSV
AMPLISSIMI ORDINIS MEDICI
IN ACADEMIA ERNESTINA
P R A E S I D E
THEOD. GERH. TIMMERMANN

MED. DOCT. ET PROF. PRIMAR. PROVINCIAE HASSO-SCHAVM-
BURGICAE, MILITIS PRAESIDIARII VRBISQVE RINTELIENSIS
ET ACIDVLARVM RODENBERGENSIVM PHYSICO

PRO GRADV
DOCTORIS MEDICINAE
EXHIBET ET PVBLICE

DEFENDET
JOHANNES CHRISTIANVS FISCHER

SALZVNGA - MEININGENSIS SAXO.

DIE JANVARIJ MDCCLXXVIII.

R I N T E L I I,
TYPIS ANTON. HENR. BOESENDAHL
ACAD. TYPOGR.

DR.
PHRENSITIDE
IDIOPATHICA

AVCTORITATE ET CONSENSU
AMPLISSIMI ORDINIS MEDICI
IN ACADEMIA ERNESTINA
P R A E S I D E
THEOD. GERH. TIMMERMANN

MD. DOCT. ET PROF. PRIMAR. PROVINCIÆ HESSE-CAPELLAR.
HABITAE, MUNITIS PRAESIDIARIIS VNIUSVRSI MENTIS
ET ACQVILARVM RODENBERGICAE VNIUSVRSI

PRO GRADV
DOCTORIS MEDICINAE
EXHIBET ET PARICE
DRESDNET
IOHANNES CHRISTIANVS PESCHER
CALLEYER - MEININGENSIS SACR.

DIE JANVARIJ MDCCCLXIII.

KIATLEII
TITVS ANTON HENR. BOSENBALL
ACAD. THOEN.

II
DISSERTATIO
DE
PHRENITIDE IDIOPATHICA.

S. I.
Delirium cum febre acuta continuum
Phrenitis dicitur; & quidem Idiopa-
thica, si ejus Causa originitus Ence-
phalo inhaereat, morbus itaque pro-
topathicus fit; Symptomata autem
est, quae ex alio praegresso morbo enata sit phrenitis,
sive haec prorumpat vel Encephali illaeso organo per
sanguinis humorumque praeternaturalem motum vel à
A causa

causa aliis, etiam remotis, in partibus sedente per Nervorum Censum turbato, quod in Diaphragmatis inflammatione, Paraphrenitidis nomen gestante, fieri ajunt, vel Encephalo denique, ipso in suo organo, per Metastasin materiae morbosae in Cerebrum translatae, nunc etiam topice quidem, sed Deuteropathice, affecto.

§. II.

Qui jam ea, quae inde ab HIPPOCRATIS temporibus & Veteres Medici hosque per omnia secula secuti & Recentiores, praesertim hi à quinque retro lustris, de Phrenitide & Paraphrenitide literis consignarunt, noverrit & perpenderit compararitque, tam ratione causae & sedis affectaeque partis in utroque morbo, quam Signorum, quibus & dignoscendi à se invicem & ab aliis morbis distinguendi sint, modique etiam Curationis; adeo insignem sane discrepantiam deprehendit, ut, cuinam alterutrius doctrinae plus insit veritatis, judicii dubius haereat. Inprimis vero differunt Veteres à Recentioribus quibusdam praestantissimis in accusanda parte primario primitusque affecta. Veteres enim phrenitidis Causam statuerunt inflammationem Meningum Cerebri, hujusque etiam ipsius, ita tamen ut eam ex inflammata potius Tenui Meninge quam ex Cerebro gigni scripserit GALENUS; paraphrenitidis autem causam esse
Diaphra-

Diaphragmatis inflammationem. Atque haec doctrina in universum recepta est viguitque ad medium hujus Seculi, etiamnumque plurimis per manus tradita creditur. Tunc vero in primis b. BRENDÉLIVS, sagacissimi Viri iudicii felicissimaeque praxeos, Phrenitidem tam quoad febris, quam conjunctam habet, indolem, quam morbi ipsius cum paraphrenitide, suo, ut infra dicitur, modo explicatâ, cognitionem longe aliter, ac plures, sique Antesignani, haecenus Europae Praeceptores, illam descriperant, depinxit, ut omnibus, qui vel Ejus Dissertationes legerunt, vel disertissimis Praelectionibus interfuerunt, earumque studio eruditi sunt, haud incognitum esse potest, sic ut haec recentior doctrina non solum in Discipulorum Ejus, sed etiam Aliorum, qui dictis ex fontibus profecerunt, mentem atque praxin, & Illorum quoque, ea de re qui passim noviter publice tractarunt, Scripta transiverit.

§. III.

Ut vero illa modo dicta differentia paulo dilucidius pateat, phrenitidis symptomatum signorumque summam, quamvis alias notissimam, praecipue ex IOBACI LOMMII, Classici illius, *Observationibus Medicinalibus* a), & NICOLAI PISONIS, tanquam optimi Veterum doctrinae

A 2

Col-

a) Lib. II. p. 66. sq. edit. Amstelæd.

Collectoris, à BOERHAAVIO ob id tantopere aestimati & de novo editi, *Observationibus* ^{b)}, utpote qui eam ab iis omnium Aliorum non discrepantem exhibent, quoad essentialia, intersertis Aliorum paucis distincta, brevissimis excerptam sequentibus: Febris urget acuta atque continua, (vehemens HESTERO ^{c)}, juncta cum magno aestu HOFFMANNO ^{d)}, statim ardentissima, quae & partes internas & totum corpus adurit FORESTO ^{e)}, aridiorque, nullam effatu dignam mutationem recipiens, PISONI ^{f)},) continuusque mentis error seu delirium ferox & perpetuum DVRETO ^{g)} & BOERHAAVIO ^{h)}; expeditus in omnem audaciam homo est, & vicissim tum vigilia, tum somno difficili turbulentoque impeditur: eo plus periculorum, quo quis initio, ut fere fit, pacatior fuit. Oculis insolita mobilitas accessit, hique cruenti, flammæ squalidique sunt, modo sicci, modo lacryma perfusi;

^{b)} de Cognoscendis & Curandis morbis Lib. I. c. X. Tomi I. p. 62. fqq.

^{c)} Compend. med. pract. p. 117. fqq.

^{d)} Med. System. T. IV. P. I. Sect. II. cap. V. §. 1.

^{e)} Obsf. med. Lib. X. Obsf. II. Schol. p. 316. col. a. edit.

Erfurt. 1602. in fol.

^{f)} Libr. cit. p. 66.

^{g)} Comment. in Coac. Nro. 96. 97.

^{h)} Aphor. 771.

fusi: BOERHAAVIO ⁱ⁾ rubor oculorum, qui & truces protuberantesque, cum facie plerumque rubra valde & vultuosa: HEISTERO rubor plerumque ingens faciei & oculorum ^{k)}: Venae ipsorum sanguine plenae videntur, PISONI ^{l)}, Vultus subinflatus five plenus, COLLIO AVRELIANO ^{m)}: Lingua aspera & nigra: interdum posteriora capitis dolent, (vehemens dolor capitis, HEISTERO): vehementer sitit aeger: (exiguo utuntur potu, licet valde febriant, PISONI: nullus sitis sensus NENTERO ⁿ⁾: dein sitis auctior:) JUNCKERVS ^{o)} ei symptomata cum febribus acutis communia tribuit, sed in praesente, ait, phrenitide extrema frigent. Pulsus durus BOERHAAVIO: pulsus parvi sunt & nervosiores ac duri PISONI: pulsus difficile ad superficiem corporis ascendens five humilior, tensior, modo parvus, rarus, modo celer ac frequens JUNCKERO. Multum garrit aeger nugarum: alte quidem, raro tamen, spirat: manibus tremit, digitisque floccos vellit: reliqua vid. apud Auctores citatos.

A 3

§. IV.

ⁱ⁾ Aphor. 772. 773.

^{k)} Comp. pract. p. 118.

^{l)} L. c. p. 66.

^{m)} De morbis acutis L. I. c. II.

ⁿ⁾ Fundam. med. prax. Specialis Tab. 37. p. 226.

^{o)} Conspect. med. pract. Tab. 63. p. 520.

§. IV.

Paraphrenitidem, à LOMMIO omiffam, defcriptam autem à PISONE, FORESTO, JUNCKERO, aliisque omnibus, ex BOERHAAVIO faltem audiamus, qui, ut reliqui, eam diaphragmatis inflammationem effe, & cognofci docet ex Febre acutiffima, continua, dolore inflammatorio loci intolerabili, qui immaniter augeatur in infpiratione, repletione ftomachi, naufea, vomitu, & quae reliqua funt, tum delirio perpetuo, rifu fardonio: vid. Aphor. 107 - 109. & *Comment. perill.* SWIETENII. Secundum JUNCKERVM ^{p)} (STAHLIANOS allegamus, quod STAHLIVS, cujus *Observationes practicas* plerique exhibent Difcipuli ejus, diligens alias Naturae *Observator* effe folebat,) Signa cum aliis febribus inflammatoriis, communia quidem habet, at ei praeterea circa Scrobiculum cordis tumor & exquisita cardi-algia, mentis alienatio, fermonibus deliriofis feffe manifeftans, fed ad violentiam phreniticorum non accedens, &c. adfunt.

§. V.

Jam vero contrà, quid ftatuant Recentiores, & inter eos primum audiamus BRENDLIVM. ^{q)} Itaque Ei
Phrenitis

^{p)} Libr. cit. Tab. 64. p. 527.

^{q)} Conf. *Diff. de phrenitide*, Goett. 1756. & *Diff. de Co-gnatione paraphrenitidis & febrium malignarum*, Goett. 1752.

Phrenitis est febris acuta ad externum contactum non adeo vehemens, cum deliriis protinus ab initio gliscen-
 tibus, ex inflammatione Corticis Cerebri & Meningum,
 interdum ante septimum diem mortem afferens, raro
 ultra duodecimum produci solita. Paraphrenitis autem
 Ei itidem est febris acuta, levior adhuc ac fallacior pri-
 ori, cum parvis protinus & fugacibus deliriis, ultra
 diem duodecimum ad vigesimum interdum produci so-
 lita, cum pulsu praecordiorum, lingua protinus alba &
 resiccata, ex inflammatoria stasi circa viscera quaedam
 imi ventris chylopoea, maxime ventriculū & hepar,
 unde statim ab initio nauseae illae & anxietates vomito-
 riae aliaque symptomata, quibuscum invadit: rectius
 que dici Phrenitidem Consensualem pessimum hunc,
 subdolum &, nisi initio occurras, cum sopore lethar-
 gico lethalem morbum. Quosdam tum Veteres tum Re-
 centiores ab inflammatione Diaphragmatis deduxisse,
 quos recte pridem coarguerit ALEXANDER TRALLIANVS:
 etsi enim Diaphragma itidem & praesertim per vasa sua
 ex arteria Coeliaca producta in societatem venire possit,
 maxime tamen hic vitium latere circa hepar ventricu-
 lumque. Phrenitidis vero proprie dictae Causam pro-
 ximam procul dubio quidem & primario illam vulgo
 incusatum Cerebri & Meningum inflammationem esse,
 sed procul dubio non solam, quin aut statim conjun-
 ctas aut mox pedissequas habeat turbas maxime circa
 hepar

hepar, ventriculum, lienem etiam: uti vicissim in paraphrenitide hae ipsae turbae initia morbi per se in abdomine facientes, & Cerebrum deinde per Consensum afficientes, & in consensum morbi trahentes, hoc itidem postea inflammato, Causam Proximam constituent; haec probe in morbis his perplexis notanda; utrobique conjuncta esse vitia inflammatoria Cerebri Distorumque viscerum Chylopoeorum: in phrenitide saltem primariam Cerebri inflammationem & Idiopathicam, haud conjunctam esse aut stipatam statim pedisse: quis turbis inflammatoriis circa illa abdominis viscera: in paraphrenitide vero turbas has primario in illis visceribus consistere, fortassis etiam partim consistere in diaphragmate, quatenus diaphragma à vasis Coeliacis irriteretur, Cerebrumque postea in Consensum trahere. In phrenitide ergo febrem non adeo vehementem esse, mittemque potius ad contactum; et in paraphrenitide febrem atque adeo mitiorem illâ valdeque parvam esse: utrumque morbum, maxime quod ob levia & facilia initia creberime fallat, pessimae notae esse: neque dubium esse, quin multae febres malignae, quae vulgo sic dicantur, verissimae phrenitides & paraphrenitides sint: sibi que persuasum esse, quas hodie vocent Catarrhales malignas, simplices & petechizantes, febres, quin febrem petechialem ipsam, nihil aliud esse, quam phrenitidum ejusmodi species cum maculis ejusmodi, tanquam extravasatio-

vasationibus corrupti sanguinis, conjunctas, vitio maxime memoratorum viscerum, non secus ac Uteri inflammationes protinus cum Purpurâ videamus.

§. VI.

b. PHIL. GEORG. SCHROEDERO, (qui, ex laudatissimis merito Rintelii quondam Professor, innutritus omnibus, quae Medicum Practicum juvare poterant, Veri, quod in Medicina Utile esset, maximo semper studio cupidissimus erat & ad id omnem suam scientiam, gaudebat autem valde multa solidâque, dirigere, clarissimasque, ut BOERHAAVIUS, ideas sibi de morbis in individuo formare attentissime allaborabat, quod etiam testantur Ejus Dissertationes, dignae ut collectae typis recudantur, observandique *in quibus* plus quam Baglivianâ aegros suos observabat, Goettingae Medicoque Orbi praemature fato ereptus, quamvis in Discipulis victurus,) Phrenitis *) est acuta febris indolis malignae hoc est Periculum Celans, cum delirio fere perpetuo conjuncta sine magno aestu. Paraphrenitis autem Ipsa duplex est & diversus, qui Aliorum Auctorum unus eodem nomine, morbus, quorum alter Diaphragmatis fit

*) Conf. Ej. discipuli, clar. Medici Osnabrugensis D. FEINII
Diss. de indole ac sede phrenitidis ac paraphrenitidis,
Goett. 1765.

fit inflammatio, quæ à BOERHAAVIO complicitate descripta, rectius, iudice etiam Clarissimo SCHROEDERI discipulo, D. SELLIO, in *Pyretologia* sua, Diaphragmatitis diceretur, alter vero Paraphrenitis dicenda, eaque sit Levior minusque acuta phrenitis, aut febris indolis malignæ cum ejusmodi delirio, quod quidem non ita jure ac vehemens velut est exquisitè phreniticum, attamen quod, cum magis continuum aut etiam plenariæ intermissionis expertus sit, satis se à paraphrosyne illâ aut mentis alienatione febrili transitoria atque fugitiva distinguat. Ipsi Paraphrenitis similem omnino decursum habet ac phrenitis, in eo autem differt à Phrenitide, quod neque indicia futuri delirii, neque hoc ipsum, adeo, ac in illâ, manifesta ac conspicua fiant, quod etiam aegri magis & frequentius tranquilli, moesti ac morosi decumbant, & ad ferociam rarius deveniant. Sedem vitii, quod phrenitidem aequè ac paraphrenitidem efficiat, nisi semper, sæpissime tamen, vel maxima saltem ex parte, in Praecordiis Visceribusque Hypochondriacis latere statuit: sordibus circa praecordia cumulatis Deliria per Consensum excitantibus. Encephalum ab inflammatoria labe, saltem quod ad originem mali, immune credidit, vel prònus ad credendum fuit, demumque per decursum morbi accedere inflammationem encephali. Imo tandem verisimillimum Ipsi visum est, sedem phrenitidis aequè ac paraphrenitidis Praecipue vel Unice in praecordiis haerere,

rerè, indeque Deliria ex Consensu nasci: praesertim
 vero, quum secundum haecenus cognita (cognita autem
 optime & plenissime habuit b. SCHROEDERVS omnia hac
 de re haecenus observata) neque, ut statuit, vitio Ca-
 pitis idiopathico Phrenitidis Origo tribui possit, neque
 paraphrenitis ex affectione diaphragmatis aut pericardii
 aut membranarum thoracem intersipientium, ut me-
 diastini, oriatur; jam vix ullum illa in re dubium super-
 esse putavit, quod Praecordia pro istorum morborum
 Sede Primaria habenda sint. Cum BRENDelio asseruit, si
 quidem inflammationes Cerebri & meningum, quales
 accusantur, conspectae unquam fuerint, multo esse ra-
 riores, qualia fere in malignis observantur febribus, visce-
 rum imi ventris vitiis. Quod vero hic ejusmodi exem-
 pla his opponi possent, ubi talia imi ventris viscerum
 vitia plane non commemorata legantur, id nullo qui-
 dem modo inficiatus est, pro certo tamen quoque ha-
 buit, quod similia praecordiorum vitia frequentius re-
 perta fuissent, nisi permulti profectores causam illarum
 affectionum in solo Capite, vel in diaphragmate quo-
 que, quaerendam esse existimassent. In genere vero id
 magna cum probabilitate asseri posse existimavit, sordes
 primarum viarum varieque alienatos & corruptos hu-
 mores in visceribus hypochondriacis retentos & colle-
 ctos, spasmodorum & ipsarum sanguinis ad Caput Con-
 gestionum, in phrenitide ac paraphrenitide observa-
 bilium,

bilium, causam esse spasticoque imprimis modo Deliria hinc excitari, delirioque phrenitico spasmodici quid inesse affectionesque spasmodicas facile conjungi. Quae vero in Cadaveribus phreniticorum nonnunquam deprehensae fuerint variae, Cerebri & Meningum, inflammationes, serosaeque colluvies, videntur Ei in morbi vigore, praesertimque ex valde oppresso pectore ac difficultate respirationis natae esse, soporisque, ex quo plerique moriantur, causa fieri.

§. VII.

Has discrepantiae aliasque difficultates plures, laudatos apud Viros ampliore sermone expositas, cogitanti versantique & propensiori jam, secundum mentem Recentiorum, ad negandum existentiam Phrenitidis Idiopathicae, quam rarissimam esse jam alii v. gr. JUNCKERVS *) & PISO †), vel saltem hisce frigidis in regionibus *Franc. HOME* †), declaraverant, opportune mihi sectionis ab autopta, *clar. Dno. Praefide TIMMERMANN*, sequens communicata est

OBSERVATIO ANATOMICO-PRACTICA:

Miles viginti septem circiter annorum caetera bene valens dolorem saltem Rheumaticum in dextro brachio humero-

*) L. c. Tab. 63. p. 20.

†) L. c. Tom. I. p. 63.

‡) Principia med. edit. Amstelod. p. 101.

humeroque passus, a quo balneis aquarum Rodenber-
 gensium liberatus fuerat, sanus nunc atque robustus,
 aestuosae illo aestatis anno 1766, actis excubiis XVI.
 Julii circa meridiem domum redux, diei illius, qui Mer-
 curii erat, Vesperâ hora circiter sexta septimave medio-
 cre sentit frigus febrile, sed vehementem capitis dolo-
 rem, subsequente mediocri febrili calore: Facies ejus
 durante febre non apparuit rubicunda, quin potius ali-
 quantum pallidula, & oculi ejus uti eo, sic etiam reli-
 quo toto morbi tempore, quemadmodum facies, minus
 rubicundi, quam quidem, donec sanus erat, appare-
 bant: de siti non questus est, sed initio de aliqua parva
 nausea: lingua erat quasi pura, eaque humida. Sequente
 die Jovis Vomitorium datum, ex quo ter vomuit: post
 meridiem incepit delirare, saepiusque & rudius vellebat
 manibus genitalia, ob id, ne noxam sibi faceret, ab as-
 sidente quodam detinendis. Vesperâ Venaesectio in
 brachio instituta: per noctem sequentem insomnis fuit,
 magisque deliravit: delirium, quod, quum horae morbi
 vix viginti effluerant, accessit, dein fuit continuum, sed
 non adeo furiosum dicendum, quippè delire saltem
 mustitabat, usque ad vitae finem, excepto quod pridie
 ejus, quo moriebatur, brevi tempore paucula cum ra-
 tione loquutus fuerit. Die Veneris mane Venaesectio
 altera instituta est in pede, & furis Vesicatoria sunt ap-
 plicata, praeter quod interne temperantia & camphorata
 fuerint

fuerint exhibita. Febris toto morbi decursu, tria cum dimidio nycthemera durante, mitis fuit, exacerbationum quasi expers; pulsus mediocris, aut vix celeritatem excedens naturalem, certe infra febrilem celeritatem, adeo vt vix febrilis dicendus: frigus febrile initio saltem morbi sensit, illudque postea non repetiit: aestus nullus: fitis nulla: sopor nullus: dolor nullibi corporis, saltem de nullo nisi capitis initiali questus est aeger, etiam semel, die Saturni saltem, conquestus de dolore circa Scrobiculum cordis quasi cardialgico. Die Saturni mane sumsit remedium laxans. Morbus neque Medico, BRENDÉLI discipulo, neque Chirurgo praetorio, doctis expertisque Viris, periculosus visus est, qui die Solis mane praescripserunt Sal mirabile Glauberi cum aqua Pyrmontana fumendum, cuius paucis ab aegro sumtis scyphis non diu post, hora scilicet ante meridiem nonâ, obiit. Post mortem sectione aperti omnia viscera abdominis & thôracis quam sanissima nihilque praeternaturale habentia & ostendentia, sed resecto Cranio apparuerunt, dentâ dura matre, in superficie Cerebri, sub pia matre, in sinistro latere quatuor parvula loca, in dextro latere autem duo ejusmodi loca, singula instar dimidii pisi seu lentis, purulenta, verum Pus habentia, circumscripta, in sulco aliquo gyrorum cerebri obvia: nullae erant inflammationes in piâ matre, vasa saltem sanguifera uti hic, sic etiam in toto reliquo corpore, Venosa, sanguine turgebant, & minora pia
matris

matris quidem tanquam Injectionis artificio repleta essent, vel, si mavis, inflammata. Pus illud, sex locis superficiei Cerebri conspicuum, accurate ita quasi limitibus suis circumscriptum erat, partibus contiguae circumjacentibus sanis, ut non videretur ibi locorum generatum fuisse, sed aliunde per metastasin huc delatum. Praeterea vero dein contra, Glandulam circa Pinealem Pus, latitudine circiter Unguem digiti mediocrem aequans, diffusum utcunque, membranulis tamen cellulosae partis Plexûs Choroidei, eò usque extensae, inhaerens offendebatur; tandemque sub pia matre Pontis VAROLII vel Protuberantiae Annularis ex utroque latere arteriae Basilaris aliquale Pus, diffusum inibi, apparuit, hoc tamen magis videbatur simile materiei sebaceo-inflammatoriae, qualis obsidet quandoque exterius superficiem pulmonum in illis, qui pleuritide eneçti sunt. Hic sub Protuberantia Annulari & quidem praecipue, itemque circa Glandulam Pinealem, videbatur itaque morbus primariam suam sedem habuisse (indeque pus metastasi superiora versus motum): nam reliquae Cerebri partes erant sanae, & in abdomine, quamvis ibi studio morbi causa quaereretur, omnia, uti dictum, sana, & nullae deprehendebantur inflammationes.

§. VIII.

Quamvis negari non possit, phrenitidem Idiopathicam raro contingere, ut JUNCKERVS, rarissimam, ut PISO, & in regionibus saltem calidioribus obviam esse, ut HOME innuit, aliis, verbo, omnibus hac de re consentientibus, ex hoc tamen casu existentiam ejus probari manifestum putarim, qui rarissimi morbi rariorem adhuc practicam anatomen exhibet, qualis igitur Observatio, monumentis Medicorum ut inferatur, haud indigna videtur. Certe si BONETI illud *Sepulchretum*, & MORGAGNI cedro dignos *Libros de Sedibus & Causis morborum*, quibus nullus Medicorum careat, evolvas consulasque, vix inuenies observationem, quae tam apodictice, ut nostra, phrenitidem Idiopathicam demonstrat evincatque: haec etiam causa fuit, quod BRENDelius, BONETVM suasque proprias his morbis defunctorum sectiones meditatus, phrenitidem mere idiopathicam dubiam reddiderit, & b. SCHROEDERVS, quum neque inde, neque ipso ex MORGAGNIO, plus certitudinis haurire posset, eam tantum non negaverit. Praecipua dubiorum ratio in Observationibus Anatomico-Practicis inde emerfit, quod aegri phrenitici partim aliis morbis antea affecti phrenitidem inciderint, partim quod, qui idiopathicam laborasse viderentur, non ita cito, sed demum post sex septem pluresve

pluresve dies obierint, quo temporis decursu in abdomine jam enatae esse poterant laesiones, quae dein iudicium de primaria morbi sede difficile redderent: vix unicus in Historiis Medicis est, qui quarto die morbi mortuus Sectione examini subiceretur: fere omnes diutius aegrotaverant. Quum enim nostro in Casu in abdomine, in quod revera suspicio causae, saltem potioris concausae, tam Medicantibus quam Secantibus fuerat, inquisitione anatomicâ nihil vitii reperiri potuerit, insons illud declarari debuit, non secus ac thoracis viscera. Imprimis vero memorabile est, quod jam Quarto morbi die Pus in Meninge Cerebri generatum apparuerit, quod tamen nullibi locorum corporis, sani quippe antea &, ut suspicione latentis aliâ in parte supurationis, sic etiam eâ, praeter encephali morbum, liberrimi post mortem inventi, progenitum nec inde igitur huc in Encephalum Metastasi transportatum esse poterat: quo nomine quibusque circumstantiis haec Observatio forte unica sui generis est, qualis scilicet nulla adhuc in Medicorum Libris forsan extat; manifestoque est documento, quod praeter vulgarem hactenus opinionem sat cito Pus in Tenui Meninge nasci possit, exactis certe tribus cum dimidio morbi diebus. Febris, quae phrenitidi idiopathicae conjungitur, indolem quod attinet, videntur plerique Auctores Systematici eam ex
 C theo-

theoretica hypothefi, ratiocinando fecundum caeteras inflammatorias febres, efformaffe potius quam observaffe vel ex observatione descripiffie, praefertim (etiamfi fupra laudatus PISO v) & PRO-
SPER

v) Signa, diftinguentia Phrenitidem per effentiam ab eâ quae fit per confenfum diaphragmatis, diligentius exquirenda funt. Nam in his quae commemorata funt, convenit Phrenitidum delirio vehementi & perpetuo, quod fepto transverfo inflammato excitatur. Diftinguitur tamen vera Phrenitis ex oculorum accidentibus, & fanguinis è naribus ftillis, ex fpirationis fpecie, quae in Phreniticis magna & rara eft: in fepto transverfo inflammato inaequalis, ut modo exigua fit & frequens, modo magna & anguftiofa vel fufpiriofa. Incipiente enim fepti transverfi inflammatione, priusquam delirent laborantes, parvum ac frequentem reddunt Spiritum. Contrâ, his qui ob affectum cerebrum delirant, magna varaque prodit respiratio. Rursum hypochondria incendi proprium eft indicium affecti fepti, idque vel ftatim ab initio: quod affecto cerebro pofterius accidit. Calor quoque vehementior eft circa caput & faciem iis, qui vitio cerebri delirant. Et in fuma, fignorum, quae Phrenitidem antecedunt, aut nullum apparet aut exiguum eft in iis, quibus feptum transversum laborare incipit. In fepti transverfi inflammatione hypochondria calent magis, dolent & convelluntur. Libr. cit. Tom. I. p. 67. Adde, quod vera Phrenitis nunquam repente fit, ut ea quae per Confenfum gignitur, p. 63.

SPER ALPINVS ^{w)} duplicis speciei aegros phreniticos ratione faciei & ratione hypochondriorum distinctos descripserint,) quum non satis distinxerint Duo illa febris phreniticae Stadia, Prius Mite per tres aut quatuor dies priores, quin ultra, & Alterum, Vehemens, ferox equidem non semper dicendum, per morbi reliquos dies. Ex dictis jam constat, quod phrenitis idiopathica nostris in regionibus rarissimus sit morbus; paraphrenitis contra BRENDÉLI & SCHROEDERI frequens; BOERHAAVIANA autem Paraphrenitis partim sit Pleuritis diaphragmatis seu rectius nominanda Diaphragmatitis, partim paraphrenitis & quidem Veterum illa secundum symptomata, secundum causam autem symptomatum BRENDÉLIANA. Cum porro post modo dicta attente consideranda, praeterea Curationis methodus BRENDÉLIANA & SCHROEDERIANA paraphrenitidis causis in abdomine haerentibus maxime non solum adaequa-

C 2

ta

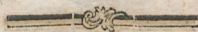
w) Med. Methodicae Lib. VII. Cap. V. edit. Lugd. Bat. 1719. p. 389. „Pulsus in Phreniticis est parvus, creber atque durus, facies rubra itemque oculi, & calidi, respiratio magna, hypochondria haud in principio tenduntur sed postea, quibus distinguitur ab illa amentia, quae laeso s. pro transverso oboritur, in qua neque facies, neque oculi incalescunt neque rubescunt, & respiratio est inaequalis, statimque morbi principio hypochondria tensa apparent.

ta videatur, sed etiam ab Experientia, supremo hac in re iudice, optime confirmetur, quippe quae felices curationum successus prae omnibus aliis methodis frequentissime producat & ostendat: patet, quod saltem accuratissime Signa debeant exquiri, per quae & phrenitis Idiopathica, & Diaphragmatitis, & paraphrenitides seu febres, si mavis, dicendae praecordiales, Certo a se invicem distingui dignoscique possint, eo magis sane, quod inter haecenus desiderata praxeos hoc mihi numerandum videtur; quum tamen characteristica haec diagnosi eo sit desiderabilior, quod Triplicis hujus morbi Curatio Trifariam adeo etiam diversa sit necesse est, ita ut quae in uno prodesse, in alio nocere posse, remediorum genera sentiamus; ex. gr. quae in paraphrenitide Recentiorum approbamus Vomitoria, ea in phrenitide idiopathica & Diaphragmatitide seu septi transversae inflammatione repudiamus. In universum brevibus, Phrenitidem secundum Veteres Medicos, Paraphrenitidem secundum BRENDELIVM & praesertim SCHROEDERVM, Diaphragmatitidem autem secundum BOERHAVIVM, curandas esse statuimus. Quod autem febris, quae phrenitidi Idiopathicae conjuncta est, indolem attinet, vere & optime eam descripsisse videntur BRENDELIVS & SCHROEDERVS, quamvis Hic causam idiopathicae phrenitidis deseruerit: mitis est febris: & talem jam in uno alteroque exemplo

plo expressis verbis meritissimus ille Jenensium WEDELIVS x) & magni nominis Nestoreus MORGAGNVS y), meminere, ut dein in pluribus Cel. Britannicus Archiater PRINGLIUS: qui PRINGLIUS NOVAM lucem phrenitidi idiopathicae coepit accendere: miramque sed verosimillimam edidit opinionem, homines posse habere suppurationis initia

x) Epitom. prax. clinicae Sect. I. de morb. capitis, Jenae 1710. Cap. XIII. p. 207. „Quandoctaque vero etiam in principio mite est delirium, mitis & subdolos calor, nusquam tuta fides est: civis quidam ita incipiebat laborare phrenitide, febris & delirio miti viso, - - - die septimo aeger moritur.“

y) De Sedibus & Causis Morborum Lib. I. epist. VII. §. 2. p. 88. T. I. edit. Lugd. Bat. „Adolescens in nosocomio decumbebat: Lenta erat febris cum siti quidem, sed urinâ & pulsibus quadantenus sanorum similibus, ut Levis videretur morbus. At circa octavum diem delirium ingens accessit, quod septem dies perduravit. Hoc cessante aeger tamen quasi amens jacebat, nisi quod nonnunquam paulisper supere videbatur; tandem moritur. In Ventre & Thorace sanâ omnia: sed Cranio sublato gelatinosa quaedam concretio vasa sanguifera per Tenuem meningem reptantia a lateribus comitari animadverta est: & ea meninge ad basin cerebri laceratâ copia aquae exivit, colore & crassitie vaccinum serum referentis; cacterum totum cerebrum erat sanum.“

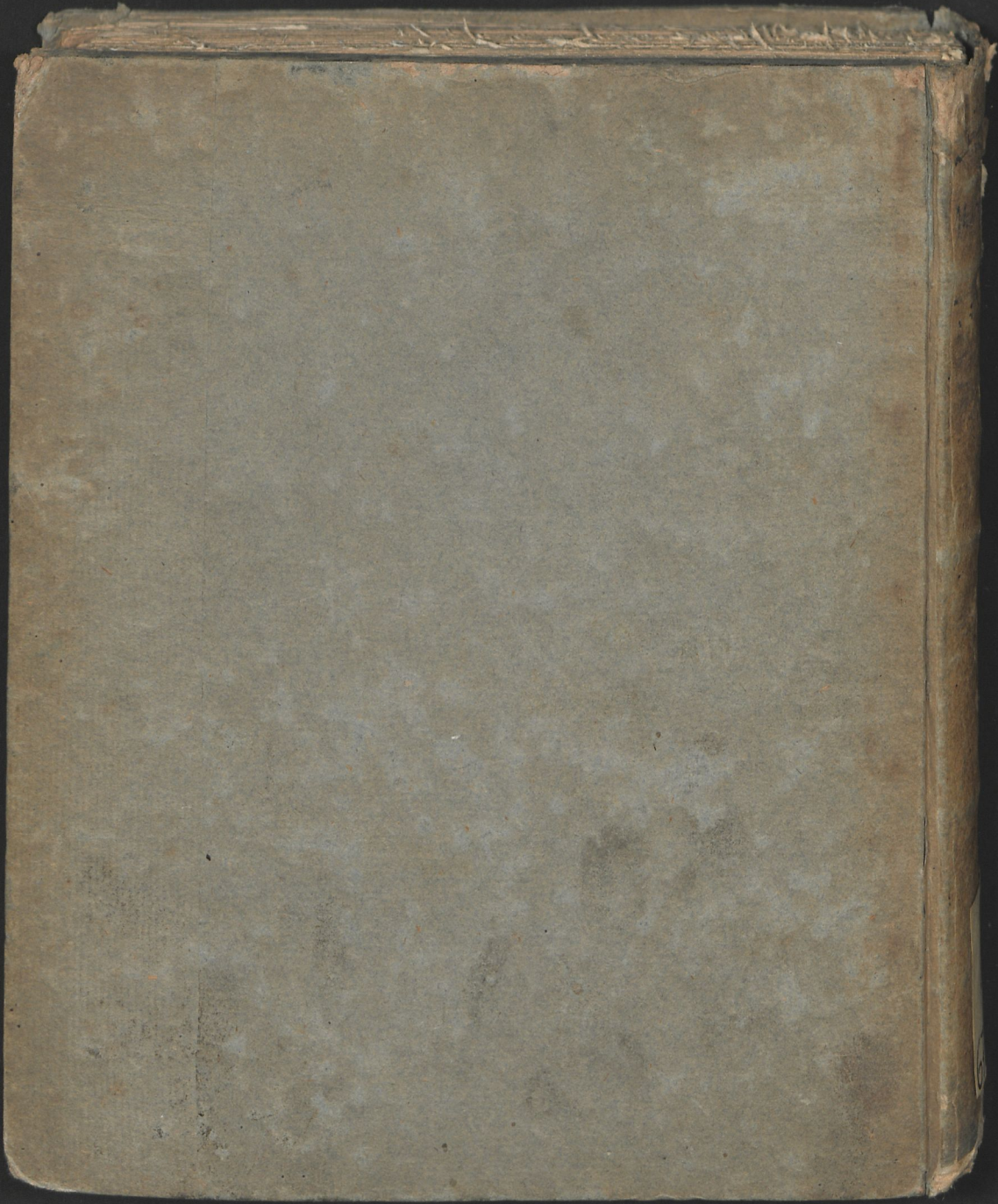

initia in Cerebro, & tamen reconualescere ^{z)}: sed eam opinionem animo jam imbiberat Medicus Italus, *Hippol. Franc.* ALBERTINVS, Bononiensis olim Professor, qui Pus in Urina ex Cerebro ortum se observasse autumat ^{*)}. Illud vero, si vomendi conatus, quin vomitus ipse, in aegro adfuerit, aliquantum quidem difficiliorem reddere potest diagnosis, suspensionem movendo, ac si morbi causa primis inhaereat viis, non tamen prorsus turbare debet: nam Vomitus inter ipsa ipsius affecti Cerebri signa, ut notissimum est, pertinet, adeo ut exinde non solum ventriculus cum nausea subvertatur & os amarefeat, sed etiam ipso in Hepate abscessus generentur, ut docent exempla Caput Percussorum.

^{z)} Beobachtungen über die Krankheiten einer Armee, edit. Altenb. 1754. pag. 310.

^{*)} ap. MORGAGNUM *Libr. cit. Epist. V. §. 13. p. 73.*

DISSERTATIO MEDICA INAUGVRALIS
DE,
PHRENITIDE
IDIOPATHICA

QVAM
AVCTORITATE ET CONSENSV
AMPLISSIMI ORDINIS MEDICI
IN ACADEMIA ERNESTINA
PRAESIDE
THEOD. GERH. TIMMERMANN
MED. DOCT. ET PROF. PRIMAR. PROVINCIAE HASSO-SCHAVM-
BVRGICAE, MILITIS PRAESIDIARII VRBISQVE RINTELIENSIS
ET ACIDVLARVM RODENBERGENSIUM PHYSICO
PRO GRADV
DOCTORIS MEDICINAE
EXHIBET ET PVBLICE
DEFENDET
JOHANNES CHRISTIANVS FISCHER
SALZVNGA - MEININGENSIS SAXO.

DIE JANVARIJ MDCCLXXVIII.

RINTELIJ,
TYPIS ANTON. HENR. BOESENDAHL
ACAD. TYPOGR.